

GKI Gazdaságkutató Zrt.: Lassuló növekedés, gyorsuló infláció, keleti zárás

KARSAI GÁBOR

Az Oroszország által Ukrajna ellen indított háború, az ennek következtében meghirdetett széles körű nemzetközi gazdasági szankciók új, rövid és középtávon egyaránt nagy bizonytalansággal prognosztizálható gazdasági pályára kényszerítik a világ- és ezen belül a magyar gazdaságot. Rövid távon a markánsan megugró infláció, az általános tőzsdei áresés, a dollárhoz viszonyított, általánosan jellemző leértékelődés, a globális ellátási-szállítási láncok (az energiától az élelmiszereken és nyersanyagokon át az alkatrészekig) bizonytalanná válása a legszembetűnőbb. Ez utóbbiak, főleg az energiaellátás, középtávon új világgazdasági kapcsolatrendszer gyors kialakításának szükségességével szembesítik a kormányokat. Magyarország keleti nyitással és „Brüsszel”-ellenességgel jellemezhető politikája zsákutcába jutott, mozgástere, zsarolási potenciálja nagymértékben beszűkült. A háború és a szankciók következtében a világ- és a magyar gazdaság növekedése a korábban gondoltnál jóval lassúbb, az infláció magasabb lesz, miközben a recesszió sem zárható ki.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: D04, E37, E62, G28, P44.

Kulcsszavak: gazdaságpolitika, előrejelzés, költségvetési politika, kormányzati politika, nemzeti jövedelem termelése és fogyasztása.

A cikk alapja a GKI Gazdaságkutató Zrt. egész kollektívájának részvételével készült, 2022. március 29-én publikált prognózis. (Előrejelzés 2022-re, 2022/1, szerkesztette: Karsai Gábor)

Karsai Gábor, a GKI Gazdaságkutató Zrt. vezérgazdátó-helyettese.

E-mail: karsai.gabor@gki.hu

A kézirat 2022. április 10-én érkezett szerkesztőségünkbe.

<https://doi.org/10.47630/KULG.2022.66.3-4.25>

The war launched by Russia against Ukraine and the resulting widespread international economic sanctions are forcing the global economy, and the Hungarian economy in particular, onto a new economic path, which is highly uncertain in both the short and medium term. In the short term, the most striking features are the sharp rise in inflation, the general fall in stock market prices, the general depreciation of most currencies to the dollar, and the uncertainty in global supply chains (from energy to food and raw materials to spare parts). The latter, particularly energy supply, are confronting governments with the need to rapidly develop a new system of global economic relationships in the medium term. Hungary's policy characterised by opening to the East and fighting 'Brussels' has reached a dead end, and its room for manoeuvre and potential for blackmail have been greatly reduced. As a result of the war and sanctions, the rate of economic growth in the world and Hungary will be much slower than previously assumed, the rate of inflation will be higher, while recession cannot be ruled out.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: D04, E37, E62, G28, P44.

Keywords: microeconomic policy, forecasting, fiscal policy, government policy and regulation, national income, product, and expenditure.

A világgazdaság fentiekben jelzett gondjai nem előzmény nélküliek. Hiszen e problémák részben a Covid-válság, illetve az azt követő fellendülés, az ezt segítő laza és csak lassan (esetenként túl lassan) szigorodó költségvetési és monetáris politika következtében már tavaly is jelentkeztek. A gazdaságpolitika ez év elején világszerte tervezett, antiinflációs célú szigorítása a háború miatt legalábbis mértékében megkérdőjeleződött. Ráadásul a mai szemmel viszonylag stabil eddigi politikai környezet – a katonai és külpolitikai, valamint ellátás-biztonsági megfontolások előtérbe kerülése következtében – radikálisan megváltozott. Az elmúlt években az Európai Unió figyelmen kívül hagyta, hogy az Egyesült Államok befelé fordulásával, világpolitikai térvesztésével párhuzamosan Kína gazdaságilag és katonailag, Oroszország főként az utóbbi területen erősödőben van. Miközben az orosz támadás óta az euroatlanti szövetség és ezen belül az EU összezár, az egyes EU-tagállamok rövid távú érdekei (például egymástól eltérő függésük az orosz energiaszállításoktól, félelmük az orosz terjeszkedéstől) továbbra is megnehezítheti a részletekben is teljesen egységes fellépést.

Mindez Magyarország számára azt jelenti, hogy a keleti nyitással és „Brüsszel”-ellenességgel jellemezhető politikája zsákutcába jutott, mozgástere, zsarolási potenciálja nagymértékben beszűkült. A magyar energiapolitika egyoldalú orosz orientáltsága tarthatatlanná vált (Paks II. megépítése gyakorlatilag ellehetetlenült, Paks I. üzemeltetése és a földgázszállítás bizonytalanabbá vált). Az EU újjáépítési alapja forrásaihoz való hozzáférés elvileg már a háború kitörése előtt összekapcsolódott a jogállamisági követelményekkel, az Európai Bizottság április eleji döntése a jogállamisági eljárás megindításáról azonban új helyzetet jelent. Kikényszeríti a magyar politika és bizonyos mértékig a modell felülvizsgálatát. Bár a kormánypártok újabb kétharmados választási győzelme segíti a magyar modell – az egycentrumú, államis és nem piacközpontú, lojalitásalapú gazdaság- és társadalomirányítás – megvédését, sőt kiterjesztését, a „Brüsszel”-ellenes és oroszbarát retorika fokozza a magyar kormány elszigetelődését. Ugyanakkor paradox módon az is lehetséges, hogy az egyetemes európai fellépés demonstrálása érdekében az EU a gyakorlatban, legalábbis egyelőre, megfelelő gesztusok esetén nagyvonalúan fogja kezelni a magyar jogállamisági problémák tényleges megoldását.

Az egyértelműen oroszellenes, Magyarországnál lényegesen nagyobb, erősebb és befolyásosabb Lengyelország ellen egyelőre nem indult jogállamisági eljárás, s ezzel Magyarország teljesen magára maradt. Az a tény, hogy csak Magyarország ellen indult meg az eljárás, ennek valós alapja mellett az Európai Parlamentnek tett gesztusnak, az Oroszország iránt még mindig megértő magyar politikára adott válasznak is tekinthető. Miközben a magyar–lengyel kapcsolatok a háború eltérő megítélése miatt romlanak, s immár Szlovénia is más irányba orientálódik, a magyar–német kapcsolatok az orosz gázra való hasonló ráutaltság révén új elemet kapnak. Jelenleg a legvalószínűbb az, hogy a jogállamisági eljárás következtében Magyarországnak engedményeket kell tennie az EU-transzferek megszerezhetősége érdekében. Ennek tartalma még nem látható, de a GKI feltételezése az, hogy lesz kompromisszum, s ezzel a helyreállítási alap és a kohéziós források felhasználására vonatkozó magyar tervek jelentős részét jóváhagyják.

Magyarország EU-transzfereknek való kitettsége az alkalmazott magyar gazdaságpolitika következtében rendkívül erőteljes. 2022 tavaszán ugyanis még tart, bár az egyensúlyi problémák miatt kifulladásban van az erőltetett növekedés – hivatalosan keresletélénkítőnek, majd válságkezelőnek és újraindítónak hívott, valóban kliensépitőnek és mindinkább választásinak nevezhető – 2017 óta érvényesülő gazdaságpolitikája. Ez a vonalvezetés igencsak eszköztelen az újabb válsággal szemben. Elegendő a hatalmas államháztartási hiányra vagy az infláció kormányzati

beavatkozások ellenére összességében sikertelen és még ellátási zavarokat is okozó korlátozási kísérleteire gondolni. Az energiaár-robbanás időszakában a rezsicsökkentés eleve hibás módszere adott formájában tarthatatlanná válik. Mindezen problémák kezeléséhez szükség van az EU-forrásokra, ehhez pedig az EU-val történő kiegyezésre. Elkerülhetetlen a költségvetési és a monetáris politika már év közben megvalósítandó markáns szigorítása. Szükség lenne az európai piacgazdaság elveinek érvényesítésére, ami az EU elvárása is a korrupció elleni fellépés igénye mögött. A kormánypártok kétharmados választási győzelme azonban valószínűtlenné teszi a „magyar modell” lényegének feladását, sőt annak kiterjesztése a valószínűbb. Ennek viszont az EU-transzferekre való ráutaltság szab gátat.

A GKI jelenlegi előrejelzése nem számol a háború eszkalációjával, bár az nem zárható ki. Különböző mértékadó elemzések szerint a háború és a szankciók következtében az ellátás-szállítási láncok súlyos zavarai, a kereslet csökkenése az EU növekedését 1,5–2 százalékponttal vetheti vissza a korábban gondolthoz képest, ami 2-2,5 százalék körüli GDP-növekedést jelentene. Egyes vélemények szerint recesszió sem zárható ki. A GKI decemberben még 4,5–5 százalékos magyar növekedést valószínűsített 2022-re, ezt most jelentősen, 2,5–3 százalékra csökkentette, ami az EU átlagánál továbbra is gyorsabb növekedést valószínűsít. A növekedési prognózis átlagosnál nagyobb rontását az Ukrajnához való közelség, az EU-transzferek beérkezésének bizonytalansága, jó esetben is annak csúsztatása, az Oroszországtól és a nagy nehézségekkel küzdő autóiipartól való túlzott függés, illetve a rendkívül magas inflációnak a fogyasztás emelkedését fékező hatása magyarázza.

Az EU konjunktúraindexe 2022 márciusában jelentősen, körülbelül egy évvel korábbi szintjére esett vissza. Hasonlóképpen, a GKI konjunktúraindexe márciusban 2021 késő tavaszi szintjére csökkent, ami elsősorban a fogyasztói bizalmi index romlásának a következménye. Az üzleti várakozások csak az iparban és a szolgáltatás-szektorban lettek rosszabbak, az építőiparban és a kereskedelemben nem. Minden ágazatra jellemző, hogy a magyar gazdaság helyzetének megítélése a Covid-járvány megjelenésekor tapasztalhatóhoz hasonlóan drámai mértékben lett pesszimistább, de a cégek a maguk helyzetén ezt még alig érzékelik. A foglalkoztatási hajlandóság alig csökkent, az áremelési törekvés viszont – a szolgáltató cégek kivételével – nagy lendülettel tovább erősödött. Jelentősen megugrott a fogyasztók inflációs várakozása is.

A magyar gazdaság tavaly lényegében túljutott a pandémia okozta válságon (bár a járvány még újabb lendületet kaphat), az orosz–ukrán háború következményei azonban egyelőre beláthatatlanok. A GKI már decemberi előrejelzésében is a helyreállítás miatt kiugró 2021. évi növekedés idejével számolt, a háború

következtében azonban ennek mértéke sokkal drasztikusabb lehet. Így csak 2,5-3 százalék körüli növekedés várható, igen nagy bizonytalanság mellett.

A lakosság jövedelme a kormányzat választási gazdaságpolitikája következtében 2022-ben nagyon jelentősen emelkedik. S bár ezt a részben éppen ennek következtében megugró infláció erodálja, a reálkeresetek a 9 százalék körüli infláció esetén is 4,5 százalékkal emelkedhetnek. A nyugdíjak esetében a tavalyihoz képest plusz háromheti nyugdíj kifizetésére már sor került, a nyugdíjprémium kifizetését azonban a lelassuló gazdasági növekedés aligha teszi lehetővé. A tervezettnél sokkal magasabb idei infláció miatt azonban nyugdíjkorrekcióra lesz szükség. A reáljövedelmek esetében a személyi jövedelemadó egyszeri visszatérítésének és a 25 év alattiak szja-mentességének a hatását részben ellensúlyozza a szociális juttatások, illetve a vállalkozói jövedelmek stagnálása vagy minimális emelkedése, a reálnyugdíj átlag alatti emelkedése. A fogyasztás növekedését pedig a törlesztési moratórium 2021 októberétől érvényes szűkülése, majd 2022 közepétől várható befejezése fékezi (bár a hitelek további, korlátozott segítése elképzelhető). A lakossági fogyasztás bővülése gyors, 4 százalék körüli, de a tavalyinál és a korábban gondoltnál valamivel alacsonyabb lesz. A lakosság nettó finanszírozási képessége tovább emelkedik, GDP-arányosan a 2021. évi 6,4 százalék után idén elérheti a 7 százaléket.

Az állóeszköz-felhalmozás a 2020. évi 6,9 százalékos visszaesés után 2021-ben 6 százalékkal bővült, vagyis még nem érte el válság előtti szintjét. A magyar beruházási ráta így is csaknem 27 százalék, az EU-ban a második legmagasabb. A beruházási piac az elmúlt években virágkorát élte, a főleg az EU-források okozta felfutás az állami infrastruktúra- és sportberuházások révén elsősorban az építőipart serkentette. Ez túlkeresletet okozott, munkaerő- és építőanyag-hiány lépett fel, ami a bérköltségek és az építőanyag-árak megugrását okozta. A növekvő költségekre az államháztartás az eredeti költségkeretek jelentős emelésével reagált (már csak az EU-források lehívhatósága érdekében is). A költségnövekedés természetesen a nem állami (vagy EU-finanszírozású) projekteket is utolérte. A vállalkozói beruházások esetében a nagyobb projektek állami kedvezményeket kaptak, kapnak, ami ellensúlyozza a költségnövekedést. A külföldi beruházók esetében pedig a forint gyengülése tartja szinten az euróban kifejezett költségeket. Lakossági körben a kedvezmények kiterjesztése (családi otthonteremtési kedvezmény, babaváró kölcsön, lakásfelújítási támogatás, zöldkötvény-program) és a növekvő hitelállomány volt a fedezete a költségek emelkedésének. Ezen túlmenően a külföldi lakásvásárlók kereslete is az áremelések elfogadását segítette.

A magas államháztartási hiány és az EU-transzferek elakadása 2021 végén a tavalyi és a 2022. évi beruházási kiadások visszafogására készítette a kormányt, 350, illetve 755 milliárd forint értékben. A korábbi kormányzati tervek szerint már 2021 elején meghirdették volna a nagy volumenű EU-pályázatokat, de 2022 elejéig csak néhány kisebb pályázat jelent meg. Ennek oka, hogy a költségvetési előfinanszírozás nagyon veszélyes tereppé vált, mivel az EU utólagos elfogadásától függ. Ráadásul a hétéves uniós költségvetés partnerségi megállapodása is lóg a levegőben, mivel a magyar elképzelések nincsenek összhangban az EU terveivel (például a klímapolitikában). Az újjáépítési alap forrásaira beadott költségvetési tervek egy részével is hasonló gondok vannak, nem beszélve azokról a konfliktusokról, amelyek a jogállamisági eljárás beindításával függnék össze. Mindezek miatt 2022 szeptembere előtt a magyar alapprogramot még kedvező esetben sem fogadják el, így a pályázatok kiírására jó esetben október–november körül kerülhet sor. A költségvetés várhatóan csak a pályázatok egy kisebb, kormányhoz közeli része esetében lesz képes jelentős előleg nyújtására, ami a pályázatok tervezését és majdani kivitelezését is akadályozza. Az újjáépítési alap esetében még nagyobb csúszások lehetségesek.

Így végeredményben idén a beruházási színvonal stagnálása várható az EU-transzferek bizonytalan és késői beérkezése, az államháztartás lecsökkent teherbíró képessége, az emelkedő kamatok, s legújabbán az orosz–ukrán háború következtében bizonytalanra vált befektetési környezet és a keleti nyitás kudarcja nyomán. A kormány szavakban egyelőre kitart az orosz és kínai háttérű nagyberuházások, így a Paksi Atomerőmű, a V0 és a Budapest–Belgrád vasútvonal építése mellett. A megváltozott világpolitikai helyzetben azonban politikai, gazdaságossági és finanszírozási szempontból is valószínűtlen a beruházások tervezett formában történő megvalósítása.

A 2022. évi várható magyar növekedés markáns lassulásában fontos, de nem kizárólagos szerepe van a háborúnak. Az Oroszországba és Ukrajnába irányuló kivitel csökkenése nemcsak közvetlenül, hanem például az autóiipari export világméretű visszaesése következtében is kiesést okoz az ipari termelésben. Ráadásul a globális ellátási láncok zavarai – részben az ukrán és orosz nyersanyag- és alkatrészszállítók kiesése, részben egyes szállítási útvonalak lehetetlenülése, újabbán a kínai Covid-járvány okozta lezárások – következtében termelési oldalról is komoly gondok várhatók. A növekedés lassulása visszafogja a szállítási igényeket is. A korábban várt emelkedés után jó esetben is csak stagnálás várható a beruházásoknál és ezzel az építőiparban is.

A háború elkerülhetetlenül visszaesést hoz a nemzetközi turizmusban. A fogyasztás és ezzel a kiskereskedelmi forgalom korábban gondoltnál alacsonyabb dinamikáját mindenekelőtt a drámaian megugró és várhatóan csak nagyon lassan csökkenő infláció okozza. Mindez kihat a hitelfelvételre és a hiteltörlesztési képességre, ezzel a pénzügyi szektor GDP-termelő képességére. A háborúval, illetve a menekülthullámmal összefüggésben a közösségi fogyasztás viszont emelkedni fog.

A külkereskedelemben – GDP-ben mérve – 2021-ben a kivitel 10,1 százalékkal, a behozatal 8,2 százalékkal emelkedett. Az exporton belül a szolgáltatások 3, az importon belül 1 százalékponttal bővültek gyorsabban az áruforgalomnál. (2020-ban a szolgáltatások visszaesése lényegesen nagyobb volt az áruforgaloménál, főleg a kivitelben.) A külkereskedelmi termékforgalmon belül 2021-ben a kivitel euróban mérve 13,7 százalékkal, a behozatal 17,7 százalékkal emelkedett. Ennek következtében az áruforgalmi aktívum az előző évnek alig több mint 40 százaléka, 2,4 milliárd euró lett. Ebben az erőltetett növekedés importigényessége, az export – főleg a járműexport – problémái, s nem utolsósorban a cserearányok (a világgpiaci energiaárak megugrása miatt bekövetkezett) 3,3 százalékos romlása játszott fontos szerepet. A szolgáltatások esetében euróban mérve a kivitel 9,6 százalékkal, a behozatal 7,2 százalékkal, az aktívum 17 százalékkal (0,8 milliárd euróval, 5,7 milliárd euróra) emelkedett.

2022-ben az áruforgalomban a belföldi felhasználás (főleg második félévben várható) lassulása ellenére a kiviteli problémák és a tavalyihoz hasonló mértékű cserearányromlás következtében megszűnhet az aktívum (az első két hónapban 0,3 milliárd euró volt a deficit). A szolgáltatások esetében az aktívum hagyományosan jelentős részét biztosító idegenforgalomra és nemzetközi szállításra egyaránt kedvezőtlenül hat az orosz–ukrán háború. A gyenge forint javítja a magyar export versenyképességét, de a turizmus esetében a háború közelsége (és az orosz turisták kiesése) ennél erőteljesebb negatív hatást gyakorol a beutazásokra, miközben a kiutazások esetében a járvány utáni szabadságvágy és az idej jelentős jövedelemkiáramlás hatása ennél erőteljesebb.

Bár a GKI felmérése szerint 2022 februárjában minden ágazatban – főleg az iparban és a szolgáltató szektorban – több cég tervezte a létszám bővítését, mint csökkentését, ennek megvalósítását a munkaerőhiány akadályozza. A felmérés szerint 2022 első negyedében az üzleti szféra minden ágazatában a munkaerőhiányt tartották a termelésük bővülését akadályozó fő problémának, ezen belül az ipari, az építőipari és a kereskedelmi cégek közel fele jelezte ezt a gondot. (A felmérésre még az orosz–ukrán háború kitörése előtt került sor.) Új dolgozókra főként az ipari,

a logisztikai és nem egy esetben a mezőgazdasági cégeknek van szükségük. A munkaerő kínálata továbbra is erősen korlátos, a munkavállalási korú népesség létszáma évek óta folyamatosan csökken. Ráadásul a fokozatos nyugdíjkorhatár-emelés az idén kifut, az általános korhatár 65 év. Mindemellett tovább fokozódnak a foglalkoztatás strukturális feszültségei, többek között az oktatás romló színvonala következtében (amit csak súlyosbít a járvány miatti időnkénti online oktatás).

Munkanélküliségi szempontból Magyarország a maga 3,8 százalékos mutatójával 2022 januárjában az EU 27 országa közül látszólag az 5. helyen állt. Ha azonban a közfoglalkoztatottakat is számításba vesszük – akik más tagállamokban a szociális foglalkoztatás kategóriájába tartoznak –, akkor a munkanélküliségi ráta 5,4 százalék lenne, ami a 14., középmezőnynek megfelelő helyet jelentené. A GKI 2022-ben a foglalkoztatás stagnálását, legfeljebb 0,5 százalékos emelkedését, a munkanélküliségi ráta éves átlagban minimális, 4,1 százalékról 4 százalékra csökkenését valószínűsíti.

A magyar bankok lakossági, valamint vállalatihitel- és betétállománya 2021-ben egyaránt két számjegyű mértékben gyarapodott az előző évhez képest. A bővülés motorja a lakáshitelezés volt, ennek összege a 2019. évinek csaknem másfélszerese lett. A folyamatosan és gyorsulva emelkedő kamatkörnyezet, az állami és jegybanki támogatások kifutása, az orosz–ukrán háború okozta bizonytalanság a hitelpiacon legalábbis lassulást, de lehet, hogy visszaesést okoz.

Az államháztartás 2021. évi 5101 milliárd forintos pénzforgalmi deficitje az eredeti előirányzat csaknem három és félszerese. Mivel a bevételek még a módosított előirányzatot is több mint 10 százalékkal meghaladták, a hiány megugrása egyértelműen a kiadások, a választási költsékezés szárnyalásának következménye. Bár a bevételeken belül jelentősen elmaradt az előirányzattól az EU-transzferek összege, az ennek terhére folyósított kiadások sokkal kevésbé, mivel a költségvetés ennek megelölegezésére törekedett. A pénzforgalmi deficit a GDP mintegy 9,4 százaléka lett. Ráadásul ezt a hiányt is csak úgy sikerült elérni, hogy a kormány 2021 decemberében 350 milliárd forint értékű beruházás halasztásáról döntött, e nélkül a deficit elérte volna a 10 százalékot. Az EU módszertana szerinti deficit a GDP 6,8 százaléka lett. Minden bizonnyal finanszírozási okokból halasztották el a Budapest Airport visszavásárlását. Ahhoz pedig, hogy az államadósság biztosan eleget tegyen a stabilitási törvény előírásának – amely szerint a GDP-arányos államadósságnak gazdasági növekedés esetén legalább évi 0,1 százalékponttal csökkennie kell –, december végén a kormányzat 220 milliárd forint értékű állampapírt vásárolt vissza a Magyar Nemzeti Banktól. A GDP-arányos államadósság a jelenlegi adatok szerint 3,3 szá-

zalékponttal, 80,1 százalékról 76,8 százalékra csökkent (ami nagyjából a 2014. évi aránynak felel meg).

A költségvetési gondok méretét mutatja az is, hogy míg a GDP-arányos államháztartási deficit a világgazdasági válság idején, 2008-ban 3,7 százalék, 2009-ben 4,6 százalék volt, addig 2020-ban és 2021-ben ennél sokkal nagyobb, 8,1, illetve 6,8 százalék. Ráadásul 2020-ban sokkal nagyobb mértékben emelkedett az államadósság GDP-hez viszonyított aránya, mint 2008-ban és 2009-ben összesen, amikor a pénzügyi válság miatt a Nemzetközi Valutaalap hitelért folyamodott Magyarország.

A 2022. évi költségvetési folyamatok markánsan eltérnek a költségvetési törvény előirányzataitól, sőt a Pénzügyminisztérium 2021. végi prognózisától is. A 2022. évi költségvetés 5,2 százalékos növekedéssel, a fogyasztás 4,8 százalékos – ezen belül a vásárolt fogyasztás 6 százalékos – bővülésével, 3 százalékos inflációval és 9,8 százalékos bér- és keresettömeg-növekedéssel számolt. A GKI ennél alacsonyabb (2,7 százalékos) növekedésre, 4 százalékos fogyasztás- (ezen belül 5 százalékos vásárolt fogyasztás-) bővülésre, sokkal magasabb, 9 százalékos inflációra, illetve 14 százalékos keresetemelkedésre számít. A GKI előrejelzésének valóra válása jelentősen növelné az adó- és járulékbévételeket, amit csak fokoz, hogy a bázis, vagyis a 2021. évi tényleges költségvetési bevétel több mint 10 százalékkal meghaladta a módosított előirányzatot is.

Természetesen a kiadási igények is jelentősen emelkednek; a nyugdíjak inflációkövetését törvény írja elő, de számos más kiadási tételnél is legalább részlegesen követni kell az áremelkedést. A vállalatok költségvetésben tervezett 2 százalékpont helyett 4 százalékpontos adóteher-csökkentése mérsékli a bevételeket. A választási költségek 2022. évi költségvetési törvényben még nem szereplő kiadásai (így a 13. havi nyugdíj harmadik és negyedik hete, a gyermekes családok szja-visszatérítése, a rendvédelmi dolgozók fegyverpénze) összesen ezermilliárd forintos nagyságrendű többletkiadást jelent. A növekvő államadósság és az emelkedő kamatok következtében emelkednek a kamatkiadások is. Az energia- és más közszolgáltató cégek növekvő állami forrásigénye (a rezsicsökkentés melletti, a világgazdasági árrögzítés ellenére történő kormányzati kinttartás miatt), legújabbán pedig az orosz–ukrán háború miatti katonai és humanitárius kiadások ugyancsak kiadásnövelő tényezők. Nagy kérdés az EU-transzferek beérkezésének mértéke és időpontja.

A választási pénzszorás ellenére a Pénzügyminisztérium tavaly év végi prognózisa a 2022. évre tervezett 3309 milliárd forintos pénzforgalmi deficitet még 100 milliárd forinttal sem növelte meg. Ráadásul az EU módszertana szerinti hiányt a

GDP 5,9 százalékaról 4,9 százalékra csökkentette. 2022 első két hónapjában az egész évre előirányzott deficitnek már mintegy 45 százaléka teljesült. Komoly esélye van a most tervezettnél magasabb, az eredetihez közel álló, 6 százalék körüli hiánynak. Ez 4000 milliárd forint körüli pénzforgalmi deficitet jelent, ami ráadásul a kiadási oldal növekvő feszültségeivel járhat együtt.

A magyarországi áremelkedés a laza monetáris és költségvetési politika következtében már a Covid-válság előtt az egyik legmagasabb volt a régióban, miként a szinte folyamatos forintgyengülés mértéke is. Ezek a jelenségek az elmúlt hónapokban felgyorsultak, miközben az irányadó kamat is markáns emelkedésnek indult. 2022 februárjában az egy évvel korábbihoz viszonyított áremelkedés 8,3 százalék volt, az euró forintban kifejezett értéke átmenetileg elérte a 400-at, az (egyhetes betéti tenderen meghirdetett) irányadó kamat pedig március végén, április elején 6,15 százalék volt. Egy évvel korábban, 2021 februárjában az infláció még csak 3,1 százalék, az euró árfolyama 358 forint körüli, az irányadó kamat 1,85 százalék volt. Bár azóta világszerte jelentősen emelkedett az infláció és szigorodni kezdett a monetáris politika, ezek a számok kiugróan nagy változást jeleznek.

Az orosz–ukrán háború az energiaellátás bizonytalanabbá válása következtében felerősítette a világpiaci energiaárak emelkedését, illetve az emiatti aggodalmakat. Számos nyersanyag és szállítási-beszerzési bizonytalanság miatt több importtermék ára emelkedett, aminek hatását a gyenge forint csak felerősíti. A belföldi árnyomást jelzi, hogy januárban a feldolgozóipar belföldi értékesítési árai 24 százalékkal, a mezőgazdasági termelői ár 30 százalékkal, az épületek építési ára pedig 2021 negyedik negyedévében közel 20 százalékkal emelkedett. A GKI felmérése szerint az üzleti szféra áremelési szándéka és a fogyasztók inflációs várakozása markánsan erősödik. Például a kereskedelmi cégeknek már februárban mintegy 70 százaléka készült áremelésre. Márciusban, az orosz–ukrán háború kezdete után megugrott a fogyasztók addig is magas inflációs várakozása, s tovább erősödtek a cégek áremelési törekvései. Mindezek alapján a tavaszi–nyári hónapokban is magas ütem várható, ami jó esetben is csak 2022 őszétől indulhat érezhető csökkenésnek. Ezt segítheti a szigorodó monetáris politika, amelynek révén az év végéig 8 százalék körülire emelkedő, immár az alapkamattal megegyező irányadó kamat és éves átlagban 375 forintos euró várható, igen nagy bizonytalanság és hullámozás mellett. Ugyanakkor az árcsökkenést a hatósági ármaximálás (egyébként helyes) visszavonása fékezheti. Végeredményben 2022-ben 9 százalék körüli árszínvonal-emelkedés valószínű, de az év végi ütem már ez alatt lehet.

A magyar gazdaságban az elmúlt években ismét megjelent az ikerdeficit, vagyis az államháztartás és a folyó fizetési mérleg hiányának egyidejű, egymással is összefüggő, a keresletélénkítő gazdaságpolitikához kapcsolódó romlása. A folyó fizetési mérleg hiánya idén feltehetőleg tovább, mintegy 7 milliárd euróra (a GDP közel 4,5 százalékára) emelkedik. Tavaly a külső finanszírozási képesség is negatívba fordult az EU-transzferek jelentős részének elmaradása miatt. 2022-ben az EU-val való megegyezés esetén a harmadik-negyedik negyedévtől kezdve dinamikusán emelkedhetnek az EU átutalásai, a beérkezett összeg elérheti az 5 milliárd eurót. A külső finanszírozási képesség azonban még ebben az esetben is negatív lenne, mintegy 2 milliárd eurós mínusz körül alakulna.

A kormány előtt álló politikai kihívások és egyensúlyjavítási feladatok óriásiak. A stratégiaváltás elkerülhetetlennek látszik.